

Araştırma Makalesi / Research Paper**Aydın Kenti Örneğinde Çocuk Oyun Alanlarının Hizmet Yarıçaplarının Araştırılması**Yasin AŞIK^{1*}, Barış KARA²¹Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Mühendislik Mimarlık Fakültesi, Burdur²Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Ziraat Fakültesi, Aydın

Geliş Tarihi (Received): 15.09.2020, Kabul Tarihi (Accepted): 24.10.2020

✉ Sorumlu Yazar (Corresponding author*): yasik@mehmetakif.edu.tr

☎ +90 248 2132782 📠 +90 248 2132704

ÖZ

Bu araştırmada, Aydın kent merkezinde yer alan çocuk oyun alanlarının yaş gruplarına göre uygunluğu, yerleşim içindeki dağılımları ve hizmet yarıçapları incelenmiştir. Çocuk oyun alanları yaşlara göre 6-23 ay, 2-5 yaş ve 5-12 yaş olmak üzere üç gruba ayrılmıştır. Çocuk oyun alanlarının ulaşılabilirlikleri incelenirken 6-23 ay için 200 m, 2-5 yaş için 350 m, 5-12 yaş için ise 500 m hizmet yarıçapı esas alınmıştır. Çocuk oyun alanlarının hizmet yarıçapları "ArcMap 10.7" programında "Tampon analizi" yapılarak incelenmiştir. Cumhuriyet mahallesinin 6-23 ay grubu çocuk oyun alanları bakımından en iyi ulaşılabilirliğe sahip olsada yetersiz olduğu tespit edilmiştir. 6-23 ay grubu çocuk oyun alanları tüm mahallelerde ulaşılabilir değildir. 2-5 yaş grubu çocuk oyun alanları açısından Meşrutiyet mahallesi en yüksek ulaşılabilirliğe sahiptir. 2-5 yaş grubu çocuk oyun alanları ulaşılabilirlik değerlerini tam olarak karşılayamamaktadır. 5-12 yaş grubu çocuk oyun alanları mevcut mahallelerin yarısında ulaşılabilir niteliktedir. Aydın kent merkezinde yer alan çocuk oyun alanlarının ulaşılabilir olmadığı tespit edilmiştir. Çalışma sonucunda, çocuk oyun alanlarının hizmet yarıçapı gözetilerek planlanmadığı belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Aydın, çocuk oyun alanı, hizmet yarıçapı, planlama**To Investigate the Service Radius of Children's Playgrounds in the Case Study of Aydın City, Turkey****ABSTRACT**

In this study, the suitability of playgrounds according to age groups in the center of Aydın, their distribution within the settlement, and their service radius were examined. Playgrounds are divided into three groups: 6-23 months, 2-5 years, and 5-12 years, depending on age. When examining the accessibility of playgrounds, a service radius of 200 m for 6-23 months, 350 m for 2-5 years, and 500 m for 5-12 years was taken into account. The service radius of playgrounds was analyzed in the "ArcMap 10.7" program by "Buffer analysis". Although the Cumhuriyet neighborhood 6-23 months group has the best accessibility in terms of playgrounds, it has been determined that this is insufficient. Playgrounds for groups of 6-23 months are not accessible in all neighborhoods. Meşrutiyet neighborhood has the highest accessibility for children ages 2-5 in terms of playgrounds. Playgrounds for ages 2-5 cannot fully meet the accessibility values. Playgrounds for children aged 5-12 are accessible in half of the existing neighborhoods. It has been determined that children's playgrounds in the center of Aydın are not accessible. As a result of the study, it was found that playgrounds are not planned based on the service radius.

Keywords: Aydın, childrens's playground, service radius, planning

GİRİŞ

Oyun çocuk tarafından belirli bir amaçla yapılan ya da yapılmayan, kuralları olan veya olmayan, çocuğun içinden gelerek yaptığı en önemli öğrenme aracıdır (Altay ve Kayabaşı, 2020). Oyun çocuğun sosyal, duygusal, algısal-motor ve fiziksel gelişiminin temelini oluşturmaktadır (Vygotsky, 1967; Ünal, 2009; Duman ve Koçak, 2013; Piaget, 2013). Oyun ve çocuk gelişimi ilişkisini incelediğinde oyunun dil, sosyalleşme, fiziksel sağlık ve bilişsel gelişim ile güçlü bir ilişkiye sahip olduğu görülmektedir (Frost, 1997). Oyun oynama süreci çocuğun doğumundan hemen sonra farklı şekillerde başlamaktadır. Çocuklar bedenlerini, düşüncelerini ve çeşitli yapıları oyun sürecinin farklı aşamalarında kullanmaktadırlar (Perry, 2001). Oyun, bebeklik ve okul öncesi dönemde çocuğun hareket etme ihtiyacını önemli oranda desteklemektedir (Aksoy, 2011; Emmett, 2012;). Oyun, çocuğun farklı deneyimler elde etmesini, karar yeteneğinin gelişmesini, neden-sonuç ilişkisini kurabilmesini ve kendi zayıf ve güçlü yönlerini keşfedebilmesini sağlamaktadır (Vygotsky, 1967; Singer ve ark., 2006; Piaget, 2013). Çocuklar oyun ile çevrelerini keşfederek yeni kabiliyetler ve yetenekler geliştirmektedir (Rodger ve Ziviani, 1999). Aynı zamanda oyun çocuk ve ailesi arasındaki ilişkinin güçlendirilmesi için de önemli bir araçtır (Ginsburg, 2007). Özellikle bağımsız oyun, çocuk travması ve çocuklardaki duygusal ve davranışsal bozuklukların tedavisinin (Bratton ve ark., 2005) yanı sıra çocuğun düş kırıklığı, endişe ve korkularıyla mücadele etmesinde de büyük öneme sahiptir (Hayward ve ark., 1974). Çocukların gelişiminde oyunun faydaları üzerine farkındalık arttıkça, toplumda çocuklara oyun fırsatı sağlama konusunda katılımlar artmıştır. Araştırmalara göre şehirlerde bulunan çocuklar, düzensiz bir ortam yüzünden oyun oynama yeteneğini kendiliğinden kaybetmektedir (Latfi ve Karim, 2012). Çocuklar trafik tehlikesi, zorbalığa maruz kalma, yabancı tehdidi, mevcut doğal alanların yok olması gibi sebeplerle sokaklar ve doğal alanların da dahil olduğu oyun ortamlarını kaybetmektedir. Bu alanlar yerine çocuklar evlerinde, oyun ve eğlence tesislerinde oyun ihtiyacını karşılamaktadır (McKendrick ve ark., 2000).

Avrupa'daki mevcut araştırmaların sonuçları, dış mekân oyun aktivitelerinin iç mekân oyun aktivitelerine oranla çocuk gelişimi üzerinde ve yaratıcılığın artırılmasında daha etkili olduğunu ortaya koymaktadır (Taşçı, 2010). Çocuğun oyuncaktan çok bir oyun alanına ihtiyacı vardır (Çukur, 2009). Oyun alanları, çocukluk döneminde oyun ihtiyacını karşılayan en önemli alanlardır (Tamm, 1999). Çocuklara oyun imkânı veren ve erişilebilir çocuk oyun alanları, kentsel aktif yeşil alan sistemi açısından önemlidir (Yılmaz ve Bulut, 2003; Bal, 2005; Ender ve Ender, 2017). Oyun alanları çocuklara için tasarlanan, çoğunlukla kamusal alanlarda ve okullarda bulunan, içerisinde

birçok farklı etkinliklerin gerçekleştirilebildiği ve çocukların birbiri ile iletişim kurabildiği mekanlardır (Tamm, 1999; Burke, 2013). Oyun alanları çocuklara ortak faaliyetlerle iletişim kurma, çevrelerini tanıma, sosyal değerleri öğrenme, eğlenme ve dinlenme olanakları sağlamaktadır (Hayward ve ark., 1974; Proshansky ve Fabian, 1987; Aksoy, 2001). Aynı zamanda açık alanda oynanan oyun, çocuğun bilişsel ve fiziksel gelişimini arttırmasının yanı sıra çocuğun sosyal ve duygusal yönünü de geliştirmektedir (Tandoğan, 2014). Çocukların yalnız oynamak istememeleri ve oyun oynarken izleyici istemeleri, kamusal alanlarda yer alan açık oyun alanlarını çocuklar için cazip hale getirmiştir (Yılmaz ve Bulut, 2002).

Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi (UNCRC)'nin 31. Maddesinde oyunun tüm çocukların temel hakkı olduğu ifade edilmiştir (Moore ve Lynch, 2015). Oyun çocukların gelişimlerinde en önemli araçtır. Sosyoekonomik düzeylerine bakılmaksızın çocuklara oynama özgürlüğü verilmelidir (Fjortoft ve Sageie, 2000). Uluslararası hukuk kuralları gereği, bağımsız olan devletler herhangi bir ayırım gözetmeden çocuk haklarını uygulamakla yükümlüdür (Beckett, 2010).

Türkiye'de konuta olan ihtiyaç her geçen gün artmaktadır. Konuta olan ihtiyaç kentsel planlama çalışmalarının yapılaşma odaklı olmasına sebep olmuştur. Bu faaliyetler sonucunda kentsel yaşam kalitesini arttıran yeşil alanlar gün geçtikçe azalmaktadır. Hızlı artan nüfus ve konut alanlarına olan ihtiyaç sebebiyle betonlaşan kentlerde, bilinçsizce doğal kaynakların tüketilmesi ve kentsel ekosistemin olumsuz etkilenmesi sonucunda yeşil alanların yanı sıra çocuk oyun alanları da olumsuz etkilenmektedir (Altay ve Kayabaşı, 2020). Kentlerde çocukların rekreasyonel faaliyetlerini gerçekleştirebileceği nitelikli alanlar görmezden gelinmekte ve çocuklar kamusal mekanlardan yoksun bırakılmaktadır (Gökmen ve ark., 2006). Çocuklar vakitlerinin çoğunu evlerinde, oyun ve eğlence tesislerinde ya da bilgisayar başında geçirmeye mahkûm bırakılmaktadır (Koçan, 2012). Çocuklar kentin önemli bir sakinidir ve çocuk oyun alanları çocukların oyun faaliyetlerini gerçekleştirebileceği asıl yerlerdir. Çocuk oyun alanlarının ulaşılabilirliği, kent planları hazırlanırken en önemli ilke olarak göz önünde bulundurulmalıdır (Powell, 2005). Çocuk oyun alanlarının ulaşılabilirlik mesafesi ile ilişkili en önemli kavram hizmet yarıçapıdır. Bu nedenle çocuk oyun alanlarının planlanmasında hizmet yarıçapı esas alınmalıdır. Kentsel yeşil alan sistemi açısından önemli olan çocuk oyun alanlarının alan büyüklüğü, hizmet yarıçapı uygun olmalı ve uygun ekipmana sahip olmalıdır (Powell, 2005). Çocuk oyun alanlarının alan büyüklüğü hizmet yarıçapını etkilememektedir.

Bu tez çalışmasında; çocuk oyun alanlarının yaş gruplarına uygunluğu, yerleşim içindeki dağılımları ve yaş

gruplarına göre hizmet yarıçapı incelenmiştir. Aydın kent merkezinde çocuk oyun alanlarının hizmet yarıçapı açısından planlama hedeflerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Yapılan bu çalışma, çocuk oyun alanlarının planlama ilkelerinin belirlenmesi açısından önemli olacaktır.

Yaş Gruplarına Göre Çocuk Oyun Alanları

20 Kasım 1989'da yenilenen UNRC'nin 31. Maddesinde çocukların boş zamanlarını etkin bir şekilde geçirme, sanatsal faaliyetlere katılabilme ve yaşlarına uygun olan oyunları oynayabilme haklarına sahip olduğu belirtilmiştir (Pepe ve Kırçık, 2005). Oyun alanı, çocuğa aşamalı zorluklar sağlayarak gelişmelerine ve yeteneklerini test etmelerine izin vermektedir. Karşılaşılan zorluklar, çocuğun yeteneğine uygun, algılayabileceği ve üstesinden gelmek için seçebilecekleri zorluklar olmalıdır (CPSC, 2015).

Genellikle 0-12 yaş aralığı çocukluk dönemi olarak adlandırılmaktadır (Şişman ve Özyavuz, 2010). Yeni yürümeye başlayan, okul öncesi ve okul çağındaki çocuklar arasında fiziksel özellikler ve yeteneklerin yanı sıra sosyal beceriler açısından da önemli farklılıklar vardır (Hudson ve Thompson, 2001; CPSC, 2015). Bu nedenle çocukluk döneminde çocukların oyun ihtiyacı ve istekleri farklılık göstermektedir (Şişman ve Özyavuz, 2010; You, 2019).

Senyen ve Erdoğan (2019) oyun alanlarının 2 yaş altı, 2-5 yaş grubu ve 5-12 yaş grubu çocuklar dikkate alınarak üç farklı yaş grubuna uygun olarak tasarlanması gerektiğini belirtmiştir. Yaş grupları gözetilerek yapılan oyun alanı planlaması, çocukluk döneminde çocuğun ihtiyacına uygun şekilde eğlenmesi, dinlenmesi ve temel eğitim açısından uygun koşulları sağlaması yönünden önemlidir (Şişman ve Özyavuz, 2010).

Çocukların gelişimlerini doğru zamanda yapılan doğru aktivite ile sürdürmesi için oyun alanları, 0-5 yaş grubu için çocuk bahçesi, 5-12 yaş grubu içinde çocuk oyun alanı olmak üzere 2 grupta incelenmelidir (Chiara ve Koppelman, 1978'den akt. Sevinç ve Özer, 2015). Çocuk bahçesi, yeni yürümeye başlayan ve okul öncesi çocuklar için uygun alandır. Çocuk oyun alanı ise öncelikle 5-12 yaş grubu çocuklara uygun aynı zamanda mahalleye çeşitli olanaklar sağlayan bir alandır (Moeller, 1965). Türkiye'de Mekânsal Planların İnşası Yönetmeliği'nde çocuk oyun alanları çocuk bahçesi olarak belirtilmiştir (Çilek, 2019).

CPSC (2015) ve Ulusal Oyun Güvenliği Programı (NPPS) yeni yürümeye başlayan, okul öncesi ve okul çağındaki çocuklar için uygun oyun elemanlarını belirtmiştir. Yeni yürümeye başlayan çocuklar 6-23 ay grubunu, okul öncesi dönem 2-5 yaş grubunu ve okul çağı 5-12 yaş grubu çocukları ifade etmektedir (Tablo 1).

Yaş Gruplarına Göre Çocuk Oyun Alanlarının Hizmet Yarıçapı

Çocukluk çağında önemli olan oyun faaliyetlerinin dış mekânda yapılabilmesine izin veren çocuk oyun alanlarının, ulaşım mesafeleri gözetilerek kent içerisinde dengeli bir dağılım göstermeleri sağlanmalıdır (Yeşil ve Yeşil, 2017). Oyun alanları çocukların yürüyebileceği mesafede olmalıdır (Çilek, 2019). Genellikle ebeveynler çocuk oyun alanlarının 5 ile 10 dakika arasında yürünebilecek mesafede olmasını talep etmektedir (Veitch ve ark., 2006). Oyun alanlarının hizmet yarıçapı ile ilgili standartlar ülkeler arasında farklılık göstermekte olup, literatürde farklı görüşler bulunmaktadır.

Moeller (1965) çocuk bahçelerinin hizmet yarıçapının Ulusal Rekreasyon Derneği ve Rockland Rekreasyon Çalışmasına göre 200 m, çocuk oyun alanlarının ise Yerel Planlama Derneğine ve Rockland Rekreasyon Çalışmasına göre 400 m olduğunu belirtmiştir. Khan (2006) çocuk bahçesi hizmet yarıçapının 200 m, çocuk oyun alanı hizmet yarıçapının 600 m olması gerektiğini vurgulamıştır. Malezya Şehir ve Ülke Planlama Dairesi (JPBD) çocuk bahçeleri etkili hizmet alanını 500 m, çocuk oyun alanlarının hizmet yarıçapını ise 1000 m olarak belirtmiştir (Latfi ve Karim, 2012). Roberts ve Greed (2001) ise 6-23 ay grubu (yeni yürümeye başlayan) çocuklar için oyun alanı hizmet yarıçapının en fazla 100-200 m, yürüme mesafesinin en fazla 3 dakika olması gerektiğini, 5-12 yaş grubu (okul çağındaki) çocuklar için ise oyun alanı yürüme mesafesinin 6-9 dakika ve hizmet yarıçapının en fazla 400-600 m arasında olması gerektiğini ifade etmiştir. Altunkasa (2004) oyun alanlarının erişilebilirlik mesafesini en fazla 400 m olarak belirtmiştir. Emür ve Onsekiz (2007)'den aktaran Yeşil ve Beyli (2018) ise oyun alanlarının hizmet yarıçapının 200-600 m arasında olması gerektiğini dile getirmiştir. Türkiye'de 'Mekânsal Planlar Yapım Yönetmeliği'nde çocuk bahçelerinin etkili hizmet yarıçapı 500 m olarak tanımlanmıştır. Çocuk bahçeleri hizmet yarıçapı tanımlanırken yaş grupları dikkate alınmasa da 500 m etkili hizmet alanı tanımlanması önemli bir gelişmedir (Dursun ve Güller, 2019).

Tablo 1. Yaş gruplarına göre çocuk oyun elemanları

Yaş Grupları		
6-23 Aylık	2-5 Yaş	5-12 Yaş
Bebek labirenti	Güverte (h≤120 cm)	Uzay ağı tırmanma
Öğrenme duvarları	Sürünme tünelleri	Mobius tırmanma
Bebek kasabası	Denge aleti	Doğal elementler
Kulüp binası	Tünel kaydıraklar	Yörünge dönüşü
Bağımsız tüneller	Aktivite tünelleri	Güverte (h≤180 cm)
Konuşma tüpleri	Uzay ağı tırmanma	Üst vücut ekipmanları
Tek adımlık basamaklar	Mobius tırmanma	Yaylı platformlar
Tırmanma ekipmanı (h<80 cm)	Yatay merdiven (h=≤150 cm)	Fitness ekipmanı
Rampalar	Alçak salıncaklar-kemer, tam kova koltuklar ve dönen lastik	Spor malzemeleri
Kaydıraklar*	Sabit tırmanma**	Esnek parçalı tırmanma ekipmanı
360° den az spiral kaydırak*	Köprüler ve rampalar	Zincir veya kablo yürüyüşü
Yaylı binekler	Tekli/çiftli kaydıraklar	Tahterevalli
Merdivenler	Yaylı binekler	Yatay ve titreyen merdiven
Tam kova koltuklu salıncaklar	Dönme dolap	Dönme dolap
Kum havuzu	Titreyen basamaklar	Rampalar
	360°'ye kadar spiral kaydırak	Tekli/çiftli halka yürüyüşü
	Tek adımlık basamaklar	Kaydıraklar
		Merdivenler
		Yüksek salıncaklar -kemer ve dönen lastik
		Dikey sürgülü direkler
		360° ve daha fazla spiral kaydırak
		Zip hattı/pist yolculuğu

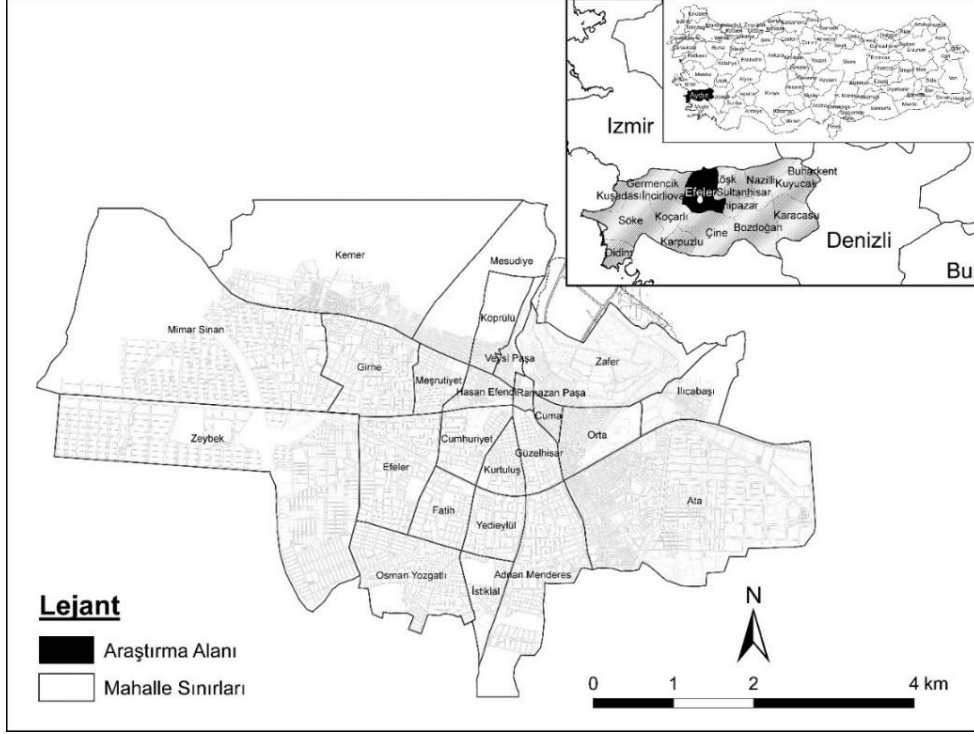
* Yeni yürümeye başlayan çocuklar için, kaydırakların oluk kısmı 30 dereceden daha yüksek bir eğime sahip olmamalı, ortalama olarak en fazla 24 derecelik eğime sahip olmalı ve oluk çıkış bölgesi koruyucu yüzey kaplamasının 15 cm üstünde olmalıdır.

** 4 yaşından küçük çocuklar için tasarlanan oyun alanlarında yay şeklinde, esnek parçalar içeren tırmanıcılardan, yatay merdivenlerden, paralel çubuklardan ve diğer üst gövde ekipmanlarından uzak durulmalıdır.

MATERYAL VE YÖNTEM

Araştırmanın materyalini, çocuk oyun alanı planlamasıyla ilgili yazılı ve görsel literatür, kent merkezi ile ilgili haritalar, belediyeden elde edilen imar planları oluşturmaktadır.

Araştırma alanını Aydın kent merkezindeki çocuk oyun alanları oluşturmaktadır. Aydın ili Türkiye'nin batısında Ege Bölgesinde yer almaktadır. Kuzeyinde İzmir, doğusunda Denizli, güneyinde Muğla ve batısında Ege Denizi bulunmaktadır. Aydın merkez ilçesini oluşturan Efeler'in yüz ölçümü 631 km² olup, Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK, 2019) verilerine göre nüfusu 293.816'dır. Aydın kent merkezi 24 adet mahalleden oluşmaktadır (Şekil 1).

Şekil 1. Araştırma alanı

Araştırmada yöntem olarak öncelikle kavramsal çerçevenin belirlenmesi için araştırma konusu ile ilgili literatür toplanmıştır. Aydın imar planında kent merkezinde bulunan çocuk oyun alanları tespit edilmiştir. Gözlem formları hazırlanmıştır. Çocuk oyun alanları ziyaret edilerek yaş gruplarına göre uygunluğu belirlenmiştir. Arazi çalışmaları sonucunda elde edilen veriler coğrafi bilgi sistemi yazılımlarından biri olan "ArcMap 10.7" kullanılarak bilgisayar ortamına aktarılmıştır. Araştırmada vektör formatta veriler kullanılmıştır. Araştırmada literatür verileri esas alınarak çocuk oyun alanlarının hizmet yarıçapı 6-23 ay grubu için 200 m, 2-5 yaş grubu için 350 m ve 5-12 yaş grubu için 500 m olarak belirlenmiştir. Çocuk oyun alanlarının hizmet yarıçapı "ArcMap 10.7" programı ile Buffer analizi kullanılarak harita üzerinde gösterilmiştir. Elde edilen veriler literatür ışığında değerlendirilerek tartışılmıştır.

BULGULAR VE TARTIŞMA

Aydın kent merkezinde yer alan 24 mahallenin 22'sindeki 160 çocuk oyun alanı incelenmiştir. Çocuk oyun alanlarının dağılımı mahallere göre farklılık göstermektedir. Köprülü ve Ramazan Paşa Mahallesi çocuk oyun alanı bulunmamaktadır. Efeler Mahallesi 22 adet ile en fazla çocuk oyun alanına sahip mahalledir. Efeler Mahallesi sırasıyla Girne Mahallesi (19 adet), Mimar Sinan Mahallesi (17 adet), Adnan Menderes Mahallesi (12 adet) ve Kemer Mahallesi (12 adet) izlemektedir. En az çocuk oyun alanına sahip mahalleler ise 1'er adet ile

Cuma mahallesi, Hasan Efendi mahallesi ve Veysi Paşa mahallesidir (Tablo 2).

Çocuk oyun alanı sayılarına bakılmaksızın, Adnan Menderes mahallesinde, Cumhuriyet mahallesinde, Güzelhisar mahallesinde, Ilıcabaşı mahallesinde, Mimar Sinan mahallesinde, Yedi Eylül mahallesinde ve Zafer mahallesinde üç yaş grubuna da uygun çocuk oyun alanı bulunmaktadır. 6-23 ay grubuna uygun en fazla çocuk oyun alanı bulunan mahalle (3 adet ile) Mimar Sinan mahallesidir. Adnan Menderes mahallesinde, Güzelhisar mahallesinde, Ilıcabaşı mahallesinde ve Yedi Eylül mahallesinde 6-23 ay grubuna uygun 1 çocuk oyun alanı bulunmaktadır. 17 mahallede 6-23 ay grubuna uygun çocuk oyun alanı olmadığı görülmüştür. Efeler mahallesi 2-5 yaş grubuna uygun (20 adet) en fazla çocuk oyun alanı bulunan mahalledir. Efeler mahallesi sırasıyla 19, 17 ve 12 adet ile Girne mahallesi, Mimar Sinan mahallesi ve Kemer mahallesi izlemektedir. 2-5 yaş grubuna uygun en az çocuk oyun alanının bulunduğu mahalleler ise 1'er adet ile Cuma mahallesi, Hasan Efendi mahallesi ve Veysi Paşa mahallesidir. 5-12 yaş grubuna uygun en fazla çocuk oyun alanı (22 adet) bulunan mahalle Efeler mahallesidir. 1'er adet ile 5-12 yaş grubuna uygun en az çocuk oyun alanı bulunan mahalleler ise Cuma mahallesi ve Hasan Efendi mahallesidir. Belirlenen 160 çocuk oyun alanınının 11'i 6-23 ay, 155'i 2-5 yaş ve tamamının 5-12 yaş grubu için uygun olduğu belirlenmiştir (Tablo 2).

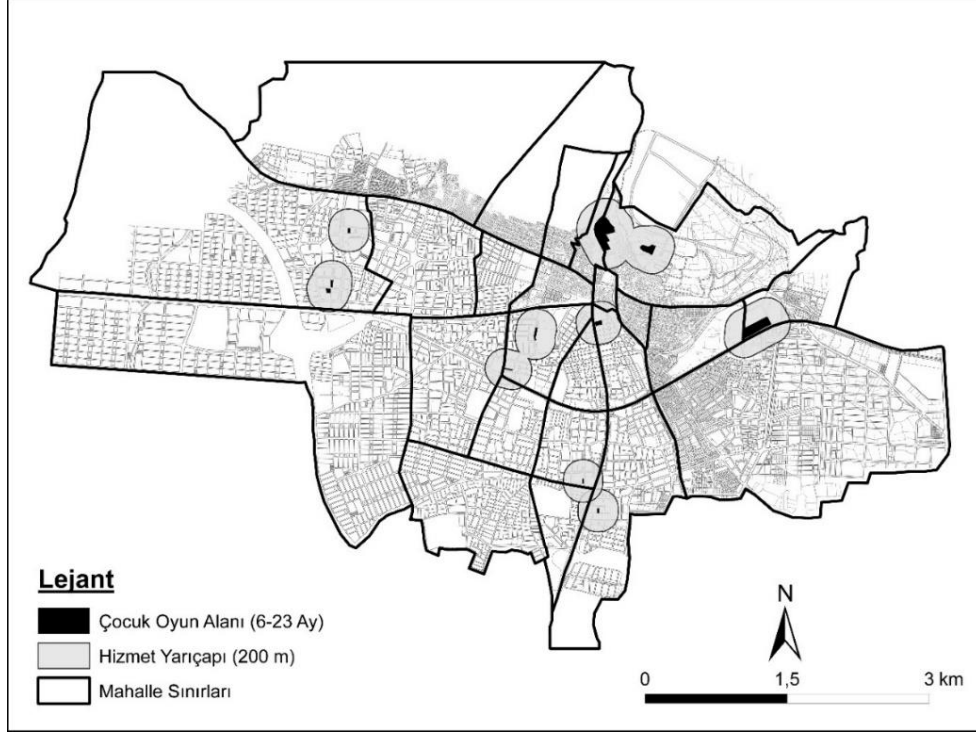
Tablo 2. Araştırma alanındaki çocuk oyun alanı sayıları

Mahalleler	Çocuk Oyun Alanı Sayısı	Yaş Grubuna Uygunluğu		
		6-23 Ay	2-5 Yaş	5-12 Yaş
Adnan Menderes	12	1	10	12
Ata	10	-	10	10
Cuma	1	-	1	1
Cumhuriyet	8	2	7	8
Efeler	22	-	20	22
Fatih	6	-	6	6
Girne	19	-	19	19
Güzelhisar	5	1	5	5
Hasan Efendi	1	-	1	1
Ilıcabaşı	3	1	3	3
İstiklal	2	-	2	2
Kemer	12	-	12	12
Köprülü	-	-	-	-
Kurtuluş	5	-	5	5
Mesudiye	2	-	2	2
Meşrutiyet	6	-	6	6
Mimar Sinan	17	3	17	17
Orta	3	-	3	3
Osman Yozgatlı	5	-	5	5
Ramazan Paşa	-	-	-	-
Veysi Paşa	1	-	1	1
Yedi Eylül	8	1	8	8
Zafer	6	2	6	6
Zeybek	6	-	6	6
Toplam	160	11	155	160

Çocuk Oyun Alanlarının Mahalle Ölçeğinde Hizmet Yarıçaplarının İncelenmesi

6-23 ay grubu için 200 m hizmet yarıçapı esas alınarak yapılan değerlendirmede ulaşılabilirliğin en iyi olduğu mahallenin Cumhuriyet mahallesi olduğu belirlenmiştir. Cumhuriyet mahallesi hizmet yarıçapı açısından en iyi

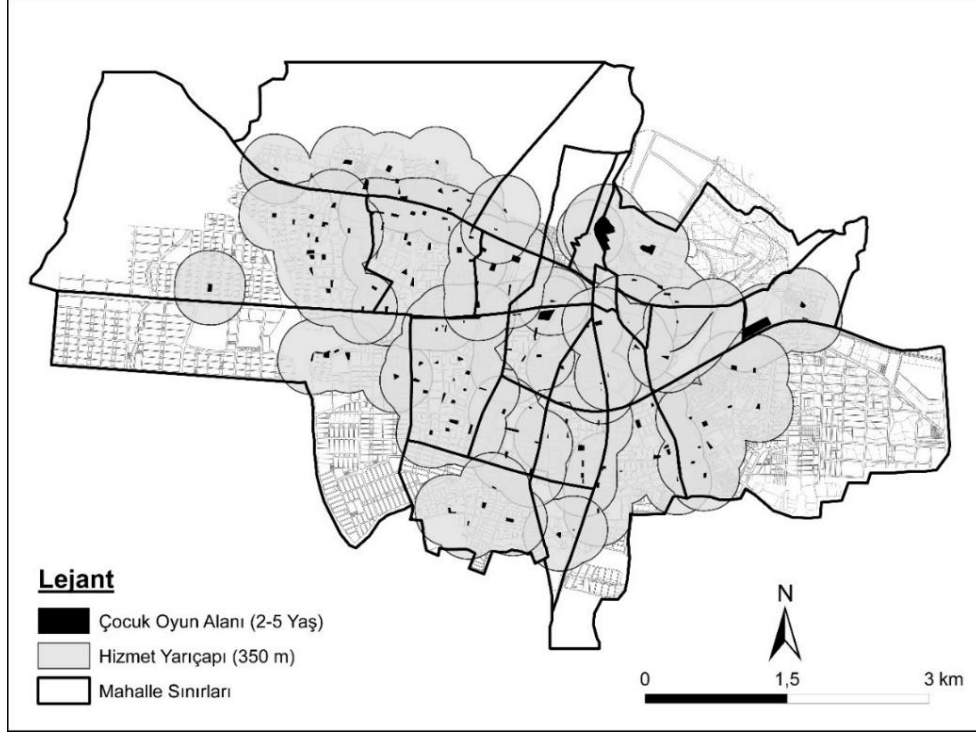
ulaşılabilirlik değerine sahip olmasına rağmen yetersizdir. 6-23 ay grubu için çocuk oyun alanları Adnan Menderes mahallesi, Güzelhisar mahallesi, Ilıcabaşı mahallesi, Mimar Sinan mahallesi, Yedi Eylül mahallesi ve Zafer mahallesinde bulunmasına rağmen ulaşılabilirliği düşüktür (Şekil 2).

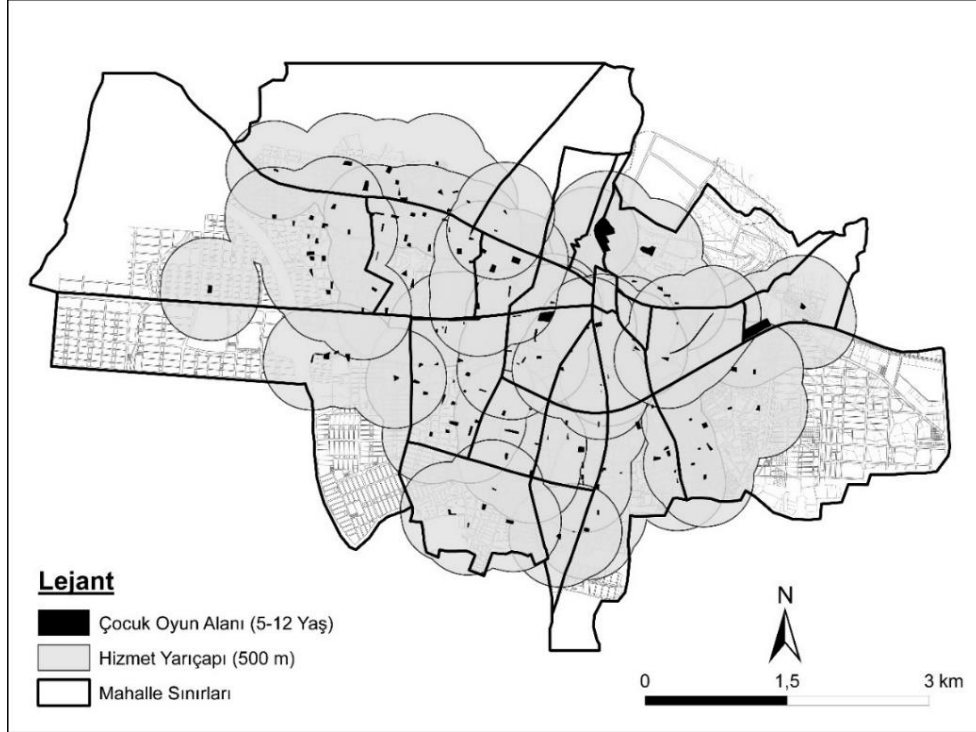
Şekil 2. 6-23 ay grubu çocuk oyun alanları ve hizmet yarıçapı

2-5 yaş grubu çocuk oyun alanları için 350 m hizmet yarıçapı esas alınarak yapılan değerlendirmede, ulaşılabilirliğin en iyi olduğu mahallenin Meşrutiyet mahallesi olduğu belirlenmiştir. Cuma mahallesi, Cumhuriyet mahallesi, Efeler mahallesi, Fatih mahallesi, Girne mahallesi, Ilıcabaşı mahallesi, Kemer mahallesi, Kurtuluş mahallesi, Orta mahalle ve Yedi Eylül mahallesinde ise çocuk oyun alanlarının diğer mahallelere oranla daha ulaşılabilir olduğu görülmüştür. Bu mahallelerde çocuk oyun alanları hizmet yarıçapı dikkate alınarak konumlandırılmış olsaydı, mahalle ölçeğinde yeterli olabilecekti (Şekil 3).

5-12 yaş grubu çocuk oyun alanları için 500 m hizmet yarıçapı dikkate alınarak yapılan değerlendirme sonucunda; Cuma mahallesi, Cumhuriyet mahallesi, Efeler mahallesi, Fatih mahallesi, Girne mahallesi, Güzelhisar mahallesi, Hasan Efendi mahallesi, Ilıcabaşı mahallesi, Kemer mahallesi, Kurtuluş mahallesi, Meşrutiyet mahallesi, Orta mahalle ve Yedi Eylül mahallesinin tamamının hizmet yarıçapı sınırları içerisinde yer aldığı belirlenmiştir. Diğer mahallelerde ise 5-12 yaş grubu çocuk oyun alanlarının hizmet yarıçapı göz ardı edilerek konumlandırılmış olması, mahallelerin ulaşılabilirlik sınırları dışında yer almasına sebep olmuştur (Şekil 4).

Şekil 3. 2-5 yaş grubu çocuk oyun alanları ve hizmet yarıçapı

Şekil 4. 5-12 yaş grubu çocuk oyun alanları ve hizmet yarıçapı

grubu çocuk oyun alanı yapılırsa dahi, ulaşılabilirlik açısından yetersiz kalacaktır. 2-5 yaş ve 5-12 yaş grubu çocuk oyun alanları ulaşılabilirlik değerlerini büyük oranda sağlamaktadır. Bu gruptaki çocuk oyun alanlarının ulaşılabilirlik değerlerini tamamen sağlayamamasının nedeni, yer seçimi yapılırken hizmet yarıçaplarının dikkate alınmamasıdır. Çocuk oyun alanlarının hizmet yarıçapları birbirleri ile çakışmaktadır. Etkili hizmet yarıçaplarının çakışması, ulaşılabilirlik değerlerini düşürmüştür. Yeşil ve Yeşil (2017) çocuk oyun alanlarının hizmet yarıçapının çakışmasının ulaşılabilirliği olumsuz etkilediğini belirtmiştir. Yenice (2012) ve Latfi ve Karim (2012) erişilebilirliğin çok önemli olduğunu, çocukların oyun ihtiyaçlarının karşılanması için oyun alanların uygun mesafede konumlandırılması gerektiğini belirtmiştir.

Aydın kent merkezi imar planında çocuk oyun alanı olarak belirlenen alanlar başka kullanım alanlarına dönüştürülmemelidir. Kent merkezindeki çocuk oyun alanlarında yer alan oyun elemanları farklı yaş gruplarına yönelik değildir. Oyun elemanları genelde 2-5 yaş ve 5-12 yaş grubuna yöneliktir. Çocuk oyun alanı uygulama çalışmalarında farklı yaş grupları göz önünde bulundurulmalıdır. Çocuk oyun alanları kent ve mahalle ölçeğinde dengeli ve yeterli dağılım sergilememektedir. Kent merkezindeki çocuk oyun alanlarının homojen dağılım göstermesine dikkat edilmelidir. Araştırma alanında yaş gruplarına göre çocuk oyun alanlarının hizmet yarıçaplarının çakışması, sayıca az olması ya da hiç olmaması çocuklar için erişim sorunu yaratmaktadır. Erişim sorunu olan mahallelerdeki çocukların yaş grupları belirlenerek çocuk oyun alanları bu yaş gruplarına ve ilgili hizmet yarıçaplarına göre planlanmalıdır.

Çocuk oyun alanları, gelişmiş güzel oyun elemanlarının yerleştirildiği mekanlar olarak görülmemelidir. Kullanılan oyun elemanları yaş gruplarına uygun olarak seçilmelidir. İmar planlarında yapılaşma dışı alanlarının plansız bir şekilde çocuk oyun alanlarına dönüştürülmesi, çocuk oyun alanlarının sağlıklı dağılımına neden olmaktadır. Bu durum çocuk oyun alanlarının ulaşılabilirliğini olumsuz etkilemektedir. Çocuk oyun alanlarının yaş gruplarına uygun olarak hizmet yarıçapı standartlarına ilişkin bir standart bulunmamaktadır. Çocuk oyun alanları için yaş gruplarına uygun bir hizmet yarıçapı standardı geliştirilmelidir. Kent içerisinde çocuk oyun alanlarının dağılımının homojen olmasına dikkat edilmeli ve yaş gruplarına göre hizmet yarıçapı esas alınarak planlanmalıdır. Çocuk oyun alanlarının planlanması konusu belediyelerin asli görevidir. Çocuk oyun alanları planlanırken yer seçimi konusunda dikkatli olunmalı, planlama ilkelerine uygun olarak hareket edilmelidir.

Bu araştırmanın sonuçları çocuk oyun alanlarının yaş gruplarına göre hizmet yarıçapı standartlarının geliştirilmesi ve çocuk oyun alanı planlama ilkelerinin oluşturulması açısından katkı sağlayacaktır.

AÇIKLAMA

Bu çalışma, "Çocuk Oyun Alanlarının Hizmet Yarıçapı Açısından İncelenmesi: Aydın Kentinde Örnek Bir Çalışma" başlıklı yüksek lisans tez verileri kullanılarak hazırlanmıştır.

KAYNAKLAR

- Aksoy, Y. (2001). İstanbul Kenti Yeşil Alan Durumunun İrdelenmesi. İTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü, Doktora tezi, İstanbul.
- Aksoy, Y. (2011). Çocuk oyun alanları üzerine bir araştırma İstanbul, Isparta, Eskişehir, Erzurum, Kayseri, Ankara, Zonguldak ve Trabzon illeri örneği. *Istanbul Aydın Üniversitesi Dergisi*, 3(11): 82-106.
- Altay, E. E., Kayabaşı, N. M. (2020). Çocuk gelişimi açısından çocuk oyun alanı tasarım yaklaşımı: Rotator örneği. *The Turkish Online Journal of Design Art and Communication*, 10(2): 108-115.
- Altunkasa, M. F. (2004). Adana'nın Kentsel Gelişim Süreci ve Yeşil Alanlar. Çukurova Üniversitesi. Ziraat Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü, Adana Kent Konseyi Çevre Çalışma Grubu Bireysel Raporu, Adana.
- Bal, A. (2005). Zonguldak Kenti Yeşil Alan Sistemindeki Çocuk Oyun Alanlarının Durumunun Peyzaj Mimarlığı İlkeleri Açısından İrdelenmesi. Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, (Yayınlanmamış) Yüksek Mimarlık Tezi, Zonguldak.
- Beckett, H. (2010). Adolescents' experiences of the right to play and leisure in Northern Ireland. *Child Care in Practice*, 16(3): 227-240.
- Bratton, S. C., Ray, D., Rhine, T., Jones, L. (2005). The efficacy of play therapy with children: A metaanalytic review of treatment outcomes. *Professional Psychology: Research and Practice*, 36(4): 376-390.
- Burke, J. (2013). Just for the fun of it: Making playgrounds accessible to all children. *World Leisure Journal*, 55(1): 83-95.
- Çilek, M. U. (2019). Population-based optimization of playgrounds' service area: an Adana case study. ICONST LST 2019, Association of Kutbilge Academicians, Isparta, Turkey, 121-131p.
- Çukur, D. (2009). Çocuk dinlenimi açısından oyunun önemi ve konut yakın çevresinde oyun değerini artırıcı mekansal düzenlemeler. *Ege Mimarlık*, 69: 14-17.
- Duman, G., Koçak, N. (2013). Çocuk oyun alanlarının biçimsel özellikleri açısından değerlendirilmesi (Konya İli Örneği). *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 11(1): 64-81.
- Dursun, D., Güller, C. (2019). Çocuk ve kentsel mekân ilişkisi: Erzurum'da çocuk oyun alanlarının erişilebilirlik ve alansal yeterlilik analizi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 10(1): 11-27.
- Emmett, M. (2012). *Universally Designed Playgrounds: An Outdoor Play Place for All*.

- Ender, E., Ender, R. (2017). Landscape Design for Children's Development. *Communication & Media Researches*. E-BWN.
- Fjortoft, I., Sageie J. (2000). The natural environment as a playground for children. landscape description and analyses of a natural playscape. *Landscape and Urban Planning*, 48: 83-97.
- Frost, J. L. (1997). Child development and playgrounds. *Parks and Recreation*, 32(4): 54-62.
- Ginsburg, K. R. (2007). The importance of play in promoting healthy child development and maintaining strong parent-child bonds. *Pediatrics*, 119(1): 182-191.
- Gökmen, G.P., Ok, V., Özsoy, A., Esin, N. (2006). Toplu konutlarda açık mekân yaşantısı ve kalite: ataköy için bir yeniden bir değerlendirme. İstanbul, Konut Değerlendirme Sempozyumu Bildiri Kitabı, 62-69p.
- Gupta, K., Roy, A., Luthra, K., Maithani, S. (2016). GIS based analysis for assessing the accessibility at hierarchical levels of urban green spaces. *Urban Forestry & Urban Greening*, 18: 198-211.
- Hayward, D. G., Rothenberg, M., Beasley, R. R. (1974). Children's play and urban playground environments: a comparison of traditional, contemporary, and adventure playground types. *Environment and Behavior*, 6(2): 131-168.
- Hudson, S. D., Thompson, D. (2001). Are playgrounds still viable in the 21st century? *Parks & Recreation* (Ashburn), 36(4): 54-117.
- Khan, A. M. (2006). Residential Area Development in Dhaka City by Private and Public Sector. *Jahangirnagar Planning Review*, 4: June 2006.
- Koçan, N. (2012). Çocuk oyun alanlarının yeterliliği üzerine bir araştırma: Uşak kenti Kemalöz mahallesi örneği. *Erciyes Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 28(4): 315-321.
- Latfi, M. F. M., Karim, H. A. (2012). Suitability of planning guidelines for children playing spaces. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 38: 304-314.
- McKendrick, J. H., Bradford, M. G., Fielder, A. V. (2000). Kid customer? Commercialization of playspace and the commodification of childhood. *Childhood*, 7(3): 295-314.
- Moeller, J. (1965). Standards for Outdoor Recreational Areas. Chicago: American Society of Planning Officials, Report no 194.
- Moore, A., Lynch, H. (2015). Accessibility and usability of playground environments for children under 12: A scoping review. *Scandinavian Journal of Occupational Therapy*, 22(5): 331-344.
- National Program for Playground Safety (NPPS). Selecting Age-Appropriate Equipment. <https://playground-safety.org/topics/topic/selecting-age-appropriate-equipment> (20.04.2020)
- Pepe, K., Kazan-Kırçık, Ş. (2005). Burdur ili belediye sınırları içindeki çocuk oyun alanları ve parklarının donanım çeşitliliğinin araştırılması. I. Burdur Sempozyumu, Burdur, 1442-1446p
- Perry, B. D. (2001). The importance of pleasure in play. *Early Childhood Today*, 15(7): 24-25.
- Piaget, J. (2013). *Play, Dreams and Imitation in Childhood*. The International Library of Psychology, 25: Routledge.
- Powell, K. E. (2005). Land use, the built environment, and physical activity: a public health mixture; a public health solution. *American Journal of Preventive Medicine*, 28(2): 216-217.
- Prellwitz, M., Skär, L. (2007). Usability of playgrounds for children with different abilities. *Occupational Therapy International*, 14(3): 144-155.
- Proshansky, H. M., Fabian, A. K. (1987). The Development of Place Identity in the Child. *In Spaces for Children*, 21-40. Springer, Boston, MA.
- Reyes, M., Páez, A., Morency, C. (2014). Walking accessibility to urban parks by children: A case study of Montreal. *Landscape and Urban Planning*, 125: 38-47.
- Roberts, M., Greed, C. (2001). *Approaching Urban Design*. London: Routledge, <https://doi.org/10.4324/9781315841069>
- Rodger, S., Ziviani, J. (1999). Play-based occupational therapy. *International Journal of Disability, Development and Education*, 46(3): 337-365.
- Senyen, H. M. S., Erdoğan, E. (2019). Kamusal çocuk oyun alanlarında güvenliğin avrupa standartları üzerinden değerlendirilmesi. *Bartın Orman Fakültesi Dergisi*, 21(3): 665-684.
- Sevinç, Z., Özer, G. (2015). Şehirlerdeki açık oyun alanlarının kullanım yoğunluğu ve erişilebilirlik durumlarının incelenmesi: İzmir Konak İlçesi örneği. *Çocukların Şehri Üzerine* (Özservet, Y. Ç., Küçük, E.) İstanbul: Marmara Belediyeler Birliği Kültür Yayınları, 165-186, İstanbul.
- Singer, D., Golinkoff, R. M., Hirsh-Pasek, K. (2006). *Play= Learning: How Play Motivates and Enhances Children's Cognitive and Social-Emotional Growth*. Oxford University Press. New York.
- Şisman, E. E., Ozyavuz, M. (2010). Çocuk oyun alanlarının dağılımı ve kullanım yeterliliği: Tekirdağ Örneği. *Journal of Tekirdag Agricultural Faculty*, 7(1): 13-22.
- Tamm, M. P. M. (1999). Attitudes of key persons to accessibility problems in playgrounds for children with restricted mobility: a study in a medium-sized municipality in northern Sweden. *Scandinavian Journal of Occupational Therapy*, 6(4): 166-173.
- Tandoğan, O. (2014). Çocuk için daha yaşanılır bir kentsel mekân: dünyada gerçekleştirilen uygulamalar. *Megaron*, 9(1): 19-33.
- Taşçı, B. (2010). Sokağın Günümüz Koşullarında Çocuk Oyun Alanı Olarak Ele Alınması ve Değerlendirilmesi. Dokuz Eylül Üniversitesi. Fen Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir.
- Tranter, P., Doyle, J. (1996). Reclaiming the residential street as play space. *International Play Journal*, 4: 91-97.
- TÜİK, (2019). Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi. <https://bi-runi.tuik.gov.tr/medas/?kn=95&locale=tr> (20.04.2020)
- CPSC, (2015). *Public Playground Safety Handbook*. Bethesda, MD: US Consumer Product Safety Commission.
- Ünal, M. (2009). Çocuk gelişiminde oyun alanlarının yeri ve önemi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10(2): 95-110.
- Ünal, M., Uslu, C., Çilek, A. (2016). GIS-based accessibility analysis for neighbourhood parks: the case of Cukurova district modelling accessibility to urban greenspaces. *Journal of Digital Landscape Architecture*, 1: 46-56.
- Veitch, J., Bagley, S., Ball, K., Salmon, J. (2006). Where do children usually play? A qualitative study of parents' perceptions of influences on children's active free-play. *Health & Place*, 12(4): 383-393.
- Vygotsky, L. S. (1967). Play and its role in the mental development of the child. *Soviet Psychology*, 5(3): 6-18.

- Yenice, M. S. (2012). A spatial sufficiency and accessibility analysis for urban green spaces: a case study for Burdur, Turkey. *Süleyman Demirel Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi, Seri A* 13(1): 41-47.
- Yeşil, M., Yeşil, P. (2017). The investigation of the accessibility of children's playgrounds in the town of Ordu. *Turkish Journal of Agriculture-Food Science and Technology*, 5(9): 1024-1030.
- Yeşil, P., Beyli, K. N. (2018). Detailed space analysis in children's playgrounds: a case study of Akyazı District (Ordu). *Turkish Journal of Agriculture-Food Science and Technology*, 6(6): 652-662.
- Yılmaz, S., Bulut, Z. (2002). Kentsel mekanlarda çocuk oyun alanları planlama ve tasarım ilkeleri. *Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi*, 33(3): 345-351.
- Yılmaz, S., Bulut, Z. (2003). Kentsel mekanlarda çocuk oyun alanlarının yeri ve önemi: Erzurum örneği. *Milli Eğitim Dergisi*, 158: 45-51.
- You, C. (2019). Research on urban community public space design based on children's psychological needs—a case study and survey of Chengdu Yulin East Road. *Open Journal of Social Sciences*, 7(8): 444-457.
- Zhang, Y. (2007). *Requirements of Children Aged 3 to 10 for Activity Environment Facilities in Residential Areas*. Tongji University, 51, Shanghai.
-